ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 7ης Ιουλίου 2011 *

Στην υπόθεση C-310/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Curtea de Apel Bacău (Ρουμανία) με απόφαση της 14ης Ιουνίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Ιουνίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești

κατά

Ștefan Agafiței,

Raluca Apetroaei,

Marcel Bărbieru,

Sorin Budeanu,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

Luminița Chiagă,

Mihaela Crăciun,

Sorin-Vasile Curpăn,

Mihaela Dabija,

Mia-Cristina Damian,

Sorina Danalache,

Oana-Alina Dogaru,

Geanina Dorneanu,

Adina-Cătălina Galavan,

Gabriel Grancea,

Mădălina Radu (Hobjilă),

Nicolae Cătălin Iacobuț,

Roxana Lăcătușu,

Sergiu Lupașcu,

Smaranda Maftei,

Silvia Mărmureanu,

Maria Oborocianu,

Simona Panfil,

Oana-Georgeta Pânzaru,

Laurențiu Păduraru,

Elena Pîrjol-Năstase,

Ioana Pocovnicu,

Alina Pușcașu,

Cezar Ștefănescu,

Roxana Ștefănescu,

Ciprian Țimiraș,

Cristina Vintilă,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann (εισηγητή), L. Bay Larsen, A. Prechal και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot
γραμματέας: R. Şereş, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Απριλίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον A. Popescu, στη συνέχεια, από τους V. Angelescu, R. H. Radu και R.-I. Munteanu,

— η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τον D. O'Hagan, επικουρούμενο από τους A. Collins, SC, και N. Travers, BL,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Enegren και L. Bouyon,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 15 της οδηγίας 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (ΕΕ L 180, σ. 22), και 17 της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ L 303, σ. 16), καθώς και, σε περίπτωση

συγκρούσεως μεταξύ των ανωτέρω διατάξεων και εθνικής ρυθμίσεως ή αποφάσεως του Curtea Constituțională (Συνταγματικού Δικαστηρίου), τις συνέπειες της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

2 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/43 ορίζει:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να θεσπισθεί πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, με στόχο να πραγματωθεί στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης.»

3 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/78 προβλέπει:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.»

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.»

6 Τα άρθρα 3 των οδηγιών 2000/43 και 2000/78, τα οποία τιτλοφορούνται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζουν στην παράγραφο τους 1, στοιχείο γ΄, ότι εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην Κοινότητα, οι εν λόγω οδηγίες εφαρμόζονται σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανόμενων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών.

7 Το άρθρο 14, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2000/43 και το άρθρο 16, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2000/78 ορίζουν ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να καταργηθεί κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη αντιβαίνουσα στην αρχή της ίσης μεταχείρισης.

8 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2000/43 προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους κανόνες επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν την καταβολή αποζημίωσης στο θύμα, πρέπει να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες με την παράβαση και αποτρεπτικές. [...]»

9 Το άρθρο 17 της οδηγίας 2000/78 ορίζει:

«Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους κανόνες επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν την καταβολή αποζημίωσης στο θύμα, πρέπει να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες με την παράβαση και αποτρεπτικές. [...]»

Η εθνική νομοθεσία

10 Το νομοθετικό διάταγμα υπ' αριθ. 137/2000, περί αποτροπής και εξαλείψεως των διακρίσεων κάθε μορφής (*Monitorul Oficial al României,* μέρος I, αριθ. 431, της 2ας Σεπτεμβρίου 2000), έχει σκοπό, μεταξύ άλλων, τη μεταφορά των οδηγιών 2000/43 και 2000/78 στο εσωτερικό δίκαιο.

11 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο e, περίπτωση i, του νομοθετικού διατάγματος της Κυβερνήσεως υπ' αριθμ. 137/2000:

«Η αρχή της ισότητας των πολιτών και η αρχή της μη αναγνωρίσεως προνομίων και απαγορεύσεως των διακρίσεων κατοχυρώνεται ιδίως κατά την άσκηση των κατωτέρω δικαιωμάτων:

[...]

ε) των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, ιδίως:

i) του δικαιώματος εργασίας, ελεύθερης επιλογής επαγγέλματος, δίκαιων και ικανοποιητικών όρων εργασίας, προστασίας κατά της ανεργίας, ίσης αμοιβής για ίση εργασία, δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής».

12 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ως άνω νομοθετικού διατάγματος προβλέπει:

«Κατά την έννοια του παρόντος νομοθετικού διατάγματος, διάκριση συνιστά οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση, αποκλεισμός, περιορισμός ή προτίμηση λόγω φυλής, ιθαγένειας, εθνότητας, γλώσσας, θρησκείας, κοινωνικής κατηγορίας, πεποιθήσεων, φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, ηλικίας, αναπηρίας, χρόνιας μη μεταδοτικής νόσου, οροθετικότητας, ιδιότητας ως μέλους μειονεκτούσας κατηγορίας, καθώς και οποιουδήποτε άλλου κριτηρίου που έχει σκοπό ή αποτέλεσμα να περιορίζει ή να υπονομεύει την αναγνώριση ή την άσκηση, επί ίσοις όροις, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον νόμο, στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα ή σε οποιονδήποτε άλλον τομέα του δημοσίου βίου.»

13 Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 137/2000 ορίζει:

«Κάθε πρόσωπο που εκτιμά ότι έχει υποστεί διάκριση μπορεί να ζητήσει, ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, αποζημίωση και επαναφορά στην προτέρα της διακρίσεως κατάσταση ή την ανατροπή της καταστάσεως που προκύπτει λόγω της διακρίσεως, κατά το κοινό δίκαιο. [...]»

14 Με τις αποφάσεις υπ' αριθ. 818 έως 820, της 3ης Ιουλίου 2008, 1325, της 4ης Δεκεμβρίου 2008, και 146, της 25ης Φεβρουαρίου 2010, το Curtea Constituțională έκρινε ότι διάφορες διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος 137/2000, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το άρθρο 27 αυτού, πρέπει να θεωρούνται αντισυνταγματικές

στο μέτρο που προκύπτει από τις ως άνω διατάξεις ότι τα δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία να ακυρώνουν ή να μην εφαρμόζουν κανονιστικές πράξεις με ισχύ νόμου όταν κρίνουν ότι αυτές εισάγουν διάκριση και να τις αντικαθιστούν με κανόνες νομολογιακής προελεύσεως ή με διατάξεις άλλων κανονιστικών πράξεων.

15 Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, και το παράρτημα 1, Α, σημεία 6 έως 13, της νομοθετικής πράξεως επείγοντος χαρακτήρα της Κυβερνήσεως (Ordonanța de Urgență a Guvernului) υπ' αριθ. 27/2006, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τον νόμο υπ' αριθ. 45/2007 (στο εξής: OUG 27/2006), οι εισαγγελικοί λειτουργοί που υπηρετούν στην Direcția Națională Anticorupție (Εθνική υπηρεσία κατά της διαφθοράς, στο εξής: DNA) και στην Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (Υπηρεσία έρευνας για το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, στο εξής: DIICOT) λαμβάνουν αποδοχές αντίστοιχες με εκείνες των εισαγγελικών λειτουργών που υπηρετούν στην εισαγγελία του Înalta Curte de Casație și Justiție (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου).

16 Από τις διευκρινίσεις που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι η πρόσβαση στις θέσεις εισαγγελικών λειτουργών στην Înalta Curte de Casație și Justiție και, κατά συνέπεια, η χορήγηση των αποδοχών που σχετίζονται με τα συγκεκριμένα καθήκοντα προϋποθέτουν, μεταξύ άλλων, προϋπηρεσία οκτώ ετών του ενδιαφερομένου στο δικαστικό σώμα, ενώ αυτό δεν απαιτείται για τις θέσεις εισαγγελικών λειτουργών της DNA και της DIICOT.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Οι ενάγοντες, οι οποίοι είναι δικαστικοί λειτουργοί, άσκησαν πρωτοδίκως ενώπιον του Tribunalul Bacău αγωγή κατά, μεταξύ άλλων, του δικαιοδοτικού οργάνου αυτού, του Curtea de Apel Bacău και του Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești, με την οποία ζήτησαν την αποκατάσταση της ζημίας την οποία θεωρούν ότι υπέστησαν λόγω δυσμενούς διακρίσεως όσον αφορά τις αποδοχές εξαιτίας του ειδικού, ως προς το ζήτημα αυτό, καθεστώτος στο οποίο υπόκεινται οι εισαγγελικοί λειτουργοί της DNA και της DIICOT.

18 Με απόφαση της 4ης Απριλίου 2008, το Tribunalul Bacău έκρινε ότι οι ανωτέρω ενάγοντες υφίστανται δυσμενή διάκριση λόγω κοινωνικο-επαγγελματικής ιδιότητας και τόπου εργασίας, κριτηρίων, δηλαδή, που εμπίπτουν στην έννοια της «κοινωνικής κατηγορίας», η οποία προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 137/2000, καθώς και ότι συντρέχει εν προκειμένω παραβίαση της αρχής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6, παράγραφος 2, του εργατικού κώδικα (codul muncii), κατά την οποία οφείλεται ίση αμοιβή για ίση εργασία.

19 Βάσει των ανωτέρω, το Tribunalul Bacău δέχθηκε την αγωγή και, εφαρμόζοντας το άρθρο 27, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 137/2000, καταδίκασε τα εναγόμενα να καταβάλουν στους ως άνω ενάγοντες ποσά αποδοχών που αντιστοιχούσαν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που είχαν ήδη εισπράξει και των οριζομένων στην OUG 27/2006 για τους εισαγγελικούς λειτουργούς της DNA και της DIICOT, από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος αυτής της ρυθμίσεως.

20 Προς στήριξη του ενδίκου μέσου που άσκησε κατά της ανωτέρω αποφάσεως ενώπιον του Curtea de Apel Bacău, το Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești υποστηρίζει ιδίως ότι Tribunalul Bacău υπερέβη τα όρια των δικαιοδοτικών του εξουσιών περιβαλλόμενο νομοθετική εξουσία κατά παράβαση των προαναφερθεισών αποφάσεων του Curtea Constituțională 818 έως 820, 1325 και 146.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Bacău αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιβαίνει στο άρθρο 15 της οδηγίας [2000/43] και στο άρθρο 17 της οδηγίας [2000/78], οι οποίες έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο με [το νομοθετικό διάταγμα υπ' αριθ. 137/2000], όπως αναδιατυπώθηκε και τροποποιήθηκε, εθνική νομοθετική ρύθμιση ή απόφαση του Curtea Constituțională, οι οποίες απαγορεύουν στα εθνικά δικαστήρια να επιδικάζουν σε ενάγοντες που έχουν υποστεί διάκριση, προσήκουσα αποζημίωση και/ή χρηματική ικανοποίηση όταν η αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας συνίσταται σε μισθολογικά δικαιώματα που ορίζονται στο νόμο και αναγνωρίζονται σε διαφορετική κοινωνική-επαγγελματική κατηγορία από εκείνη των εναγόντων (βλ., σχετικώς, τις αποφάσεις του

Curtea Constituțională υπ' αριθ. 1325 της 4ης Δεκεμβρίου 2008 και υπ' αριθ. 146 της 25ης Φεβρουαρίου 2010);

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, οφείλει το εθνικό δικαστήριο να αναμείνει την κατάργηση ή την τροποποίηση των εθνικών νομοθετικών διατάξεων και/ή τη μεταστροφή της νομολογίας του Curtea Constituțională, θεωρουμένων ως αντιθέτων προς τους κανόνες [του δικαίου της Ένωσης], ή υποχρεούται να εφαρμόσει ευθέως και άμεσα στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί τους κανόνες [του δικαίου της Ένωσης] όπως έχουν κατά περίπτωση ενδεχομένως ερμηνευθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφήνοντας ανεφάρμοστη οποιαδήποτε εσωτερική νομοθετική διάταξη ή απόφαση του Curtea Constituțională αντιβαίνει στους κανόνες [του δικαίου της Ένωσης];»

Επί του αντικειμένου των προδικαστικών ερωτημάτων

22 Ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα όσων εκτίθενται στην απόφαση περί παραπομπής, τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν κατ' ουσίαν, αφενός, το ζήτημα εάν, κατόπιν της μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 15 της οδηγίας 2000/43 και του άρθρου 17 της οδηγίας 2000/78, ιδίως με διάταξη όπως το άρθρο 27 του νομοθετικού διατάγματος 137/2000, τα ως άνω άρθρα 15 και 17 έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν με αποφάσεις του Curtea Constituțională να αποκλείεται η επίκληση της ανωτέρω διατάξεως του εθνικού δικαίου για τη θεμελίωση δικαιώματος αποζημιώσεως υπέρ προσώπων που έχουν υποστεί μισθολογική διάκριση λόγω κοινωνικο-επαγγελματικής ιδιότητας ή τόπου εργασίας, υπό τη μορφή μισθολογικών δικαιωμάτων τα οποία προβλέπει ο νόμος για άλλη κοινωνικο-επαγγελματική κατηγορία. Εάν υποτεθεί ότι αυτό συμβαίνει εν προκειμένω, με τα ως άνω ερωτήματα επιδιώκεται, αφετέρου, να εξακριβωθεί εάν το εθνικό δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να μην εφαρμόσει τέτοια διάταξη του εσωτερικού δικαίου ή την εν λόγω νομολογία του συνταγματικού δικαστηρίου χωρίς να απαιτείται συναφώς να αναμείνει τη νομοθετική τροποποίηση της ως άνω διατάξεως ή νέα ερμηνεία της από το συνταγματικό δικαστήριο, διασφαλίζουσες τη συμφωνία της προς το δίκαιο της Ένωσης.

Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

23 Το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων αμφισβητήθηκε από τη Ρουμανική Κυβέρνηση και την Ιρλανδία στις γραπτές παρατηρήσεις τους, ιδίως για τον λόγο ότι τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2000/43 και 2000/78 ούτε, γενικότερα, σε εκείνο του δικαίου της Ένωσης.

24 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί, εν προκειμένω, ότι κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαίνεται προδικαστικώς επί της ερμηνείας των Συνθηκών καθώς και των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

25 Κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων. Επομένως, απόκειται αποκλειστικώς στα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων εκκρεμεί η διαφορά και τα οποία φέρουν την ευθύνη της εκδοθησομένης αποφάσεως να εκτιμούν, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως προκειμένου να εκδώσουν τη δική τους απόφαση όσο και το πρόσφορο των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 1990, C-297/88 και C-197/89, Dzodzi, Συλλογή 1990, σ. I-3763, σκέψεις 33 και 34, της 17ης Ιουλίου 1997, C-28/95, Leur-Bloem, Συλλογή 1997, σ. I-4161, σκέψη 24, καθώς και της 8ης Σεπτεμβρίου 2010, C-409/06, Winner Wetten, Συλλογή 2010, σ. I-8015, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

26 Συνεπώς, εφόσον τα υποβαλλόμενα από τα εθνικά δικαστήρια ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Dzodzi, σκέψη 35, Leur-Bloem, σκέψη 25, καθώς και Winner Wetten, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Πάντως, το Δικαστήριο έχει επίσης επισημάνει ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, δύναται να εξετάζει τις συνθήκες υπό τις οποίες το εθνικό δικαστήριο υποβάλλει την αίτησή του, προκειμένου να εξακριβώνει τη δική του αρμοδιότητα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2006, C-13/05, Chacón Navas, Συλλογή 2006, σ. I-6467, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η άρνηση απαντήσεως σε

προδικαστικό ερώτημα που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο είναι τότε μόνο δυνατή, όταν προδήλως προκύπτει ότι η ζητηθείσα ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις Chacón Navas, σκέψη 33, καθώς και Winner Wetten, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 Συνεπώς, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η απόρριψη της αιτήσεως του εθνικού δικαστηρίου μπορεί, μεταξύ άλλων, να δικαιολογηθεί όταν είναι πρόδηλο ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί ούτε άμεσα ούτε έμμεσα στις περιστάσεις της υποθέσεως (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Leur-Bloem, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

29 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί καταρχάς ότι το αιτούν δικαστήριο δεν ερωτά το Δικαστήριο εάν περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2000/43 και 2000/78 και, ιδίως, των άρθρων τους 15 και 17 αντιστοίχως, στα οποία αναφέρονται τα προδικαστικά ερωτήματα.

30 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως υποστηρίζουν η Ρουμανική Κυβέρνηση, η Ιρλανδία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

31 Πράγματι, στο άρθρο 1 της οδηγίας 2000/78 διευκρινίζεται ότι σκοπός της είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση, σε ό,τι αφορά την απασχόληση και την εργασία, των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Από την πλευρά της, η οδηγία 2000/43 έχει ως σκοπό, όπως προκύπτει από το πρώτο της άρθρο, τη θέσπιση πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

32 Προκύπτει, εντούτοις, από την απόφαση περί παραπομπής ότι η επίμαχη διάκριση στην κύρια δίκη δεν σχετίζεται με κανέναν από τους λόγους που απαριθμούνται στις ως άνω οδηγίες, αλλά αντιθέτως βασίζεται στην κοινωνικο-επαγγελματική κατηγορία, κατά την έννοια της εθνικής νομοθεσίας, στην οποία ανήκουν οι ενάγοντες ή στον τόπο εργασίας τους.

33 Κατά συνέπεια, περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν εμπίπτει στα γενικά πλαίσια που θεσπίζονται από τις οδηγίες 2000/43 και 2000/78 με σκοπό την καταπολέμηση ορισμένων μορφών διακρίσεων.

34 Πράγματι, όπως προκύπτει, ιδίως, από το άρθρο 2, παράγραφος 1, των ως άνω οδηγιών, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως που κατοχυρώνουν έχει εφαρμογή για τους λόγους που απαριθμούνται αποκλειστικώς στο πρώτο τους άρθρο (βλ., σχετικώς, απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, C-303/06, Coleman, Συλλογή 2008, σ. I-5603, σκέψεις 38 και 46).

35 Εξάλλου, πρέπει να υπομνηστεί συναφώς ότι το άρθρο 13 ΕΚ, νυν άρθρο 19 ΣΛΕΕ, το οποίο ρυθμίζει απλώς τις αρμοδιότητες της Κοινότητας και αποτέλεσε βάση για την έκδοση των ανωτέρω οδηγιών, δεν προβλέπει τις διακρίσεις λόγω κοινωνικο-επαγγελματικής κατηγορίας ή τόπου εργασίας, επομένως τα ως άνω άρθρα 13 ΕΚ ή 19 ΣΛΕΕ δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν νομική βάση για την εκ μέρους του Συμβουλίου λήψη μέτρων προς περιστολή τέτοιων διακρίσεων (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις Chacón Navas, σκέψη 55, και Coleman, σκέψη 46).

36 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των μέτρων που έχουν ληφθεί με βάση το άρθρο 13 ΕΚ και, ιδίως, των οδηγιών 2000/43 και 2000/78, επομένως ούτε τα άρθρα 15 και 17 αντιστοίχως των ως άνω οδηγιών, στα οποία αναφέρεται η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, αφορούν μία τέτοια περίπτωση (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 17ης Μαρτίου 2009, C-217/08, Mariano, σκέψη 27).

37 Εφόσον, όμως, το Curtea de Apel Bacău έχει επισημάνει, τόσο στο σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής όσο και στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, ότι το νομοθετικό διάταγμα 137/2000 έχει σκοπό τη μεταφορά των οδηγιών 2000/43 και 2000/78 στο εσωτερικό δίκαιο, πρέπει να εξεταστεί αν μπορεί, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, να δικαιολογηθεί ερμηνεία των ανωτέρω άρθρων 15 και 17 από το Δικαστήριο για τον λόγο ότι τα ως άνω άρθρα είναι εφαρμοστέα κατά το εθνικό δίκαιο σε περιστατικά όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη, λόγω της παραπομπής που γίνεται σε αυτά από το εθνικό δίκαιο.

38 Συναφώς, πρέπει πράγματι να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα δεχθεί ότι είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων σχετικά με διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σε περιπτώσεις που τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του και επομένως παραμένουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, αλλά στις οποίες οι ανωτέρω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης εφαρμόζονται δυνάμει του εθνικού δικαίου λόγω της παραπομπής που γίνεται στο περιεχόμενο των ρυθμίσεών τους από αυτό (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Leur-Bloem, σκέψεις 25 και 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και την απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1998, C-247/97, Schoonbroodt, Συλλογή 1998, σ. I-8095, σκέψεις 14 και 15).

39 Το Δικαστήριο έχει ιδίως επισημάνει συναφώς ότι όταν η εθνική νομοθεσία αποσκοπεί στην εναρμόνιση των προβλεπόμενων για καθαρά εσωτερικές καταστάσεις λύσεων προς τις λύσεις που έχουν γίνει δεκτές στο δίκαιο της Ένωσης, προκειμένου, για παράδειγμα, να αποφευχθούν οι διακρίσεις σε βάρος των ημεδαπών ή στρεβλώσεις του ανταγωνισμού ή, ακόμη, να εφαρμοσθεί ενιαία διαδικασία επί συγκρίσιμων καταστάσεων, υφίσταται οπωσδήποτε συμφέρον για ομοιόμορφη ερμηνεία των διατάξεων ή των εννοιών που συμπίπτουν με διατάξεις ή έννοιες του δικαίου της Ένωσης ανεξάρτητα από τις συνθήκες υπό τις οποίες εφαρμόζονται, προκειμένου να αποφευχθούν στο μέλλον ερμηνευτικές αποκλίσεις (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Leur-Bloem, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-130/95, Giloy, Συλλογή 1997, σ. I-4291, σκέψη 28).

40 Εντούτοις, αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

41 Προκύπτει βεβαίως από την απόφαση περί παραπομπής, όπως έχει ήδη υπομνησθεί, ότι το νομοθετικό διάταγμα 137/2000 έχει σκοπό μεταξύ άλλων τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των οδηγιών 2000/43 και 2000/78 και ότι το άρθρο 27 αυτού, το οποίο προβλέπει ότι οι απαγορευόμενες από το νομοθετικό διάταγμα διακρίσεις επισύρουν την ευθύνη του αυτουργού τους και παρέχουν δικαίωμα αποκαταστάσεως της ζημίας για εκείνους που τις έχουν υποστεί, εφαρμόζει στο σημείο αυτό τα άρθρα 15 της οδηγίας 2000/43 και 17 της οδηγίας 2000/78. Εντούτοις, αυτό δεν συνεπάγεται ότι η ερμηνεία του ως άνω άρθρου 27, όταν εφαρμόζεται για απαγορευόμενες δυνάμει μόνο του εθνικού δικαίου μορφές διακρίσεων οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ως άνω οδηγιών, θα πρέπει να εξαρτάται από τις διατάξεις τους ή, γενικότερα, από τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

42 Συγκεκριμένα, ουδόλως αποδεικνύεται, εν προκειμένω, ότι υπάρχει οπωσδήποτε συμφέρον για την εξασφάλιση της ομοιόμορφης ερμηνείας διατάξεων ή εννοιών που συμπίπτουν με εκείνες του δικαίου της Ένωσης ανεξάρτητα από τις συνθήκες υπό τις οποίες εφαρμόζονται, με τρόπον ώστε το Δικαστήριο να έχει αρμοδιότητα να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που του απηύθυνε το αιτούν δικαστήριο.

43 Καταρχάς, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιλαμβάνει αρκούντως σαφείς ενδείξεις από τις οποίες θα μπορούσε να συναχθεί εάν, υποβάλλοντας σε κοινό καθεστώς αποκαταστάσεως της ζημίας τις παραβάσεις των κανόνων απαγορεύσεως των διακρίσεων που προβλέπονται στις οδηγίες 2000/43 και 2000/78 και τις παραβάσεις των κανόνων απαγορεύσεως των διακρίσεων που απορρέουν αποκλειστικά από την εθνική νομοθεσία, η βούληση του εθνικού νομοθέτη ήταν, σε ό,τι αφορά τις δεύτερες, να παραπέμψει στο περιεχόμενο των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης ή να προχωρήσει σε εναρμόνιση προς τις λύσεις που έχουν γίνει δεκτές από αυτές.

44 Περαιτέρω, πρέπει να σημειωθεί, αφενός, ότι το καθεστώς κυρώσεων που τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν κατά τα άρθρα 15 της οδηγίας 2000/43 και 17 της οδηγίας 2000/78 έχει παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με τους ουσιαστικούς κανόνες απαγορεύσεως των διακρίσεων που θεσπίζουν οι ως άνω οδηγίες, των οποίων την αποτελεσματική εφαρμογή πρέπει να εξασφαλίζει. Όπως, όμως, επισημάνθηκε στις σκέψεις 31 έως 36 της παρούσας αποφάσεως, οι ως άνω οδηγίες δεν περιλαμβάνουν

κανένα κανόνα απαγορεύσεως διακρίσεων λόγω επαγγελματικής κατηγορίας, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη.

45 Αφετέρου, τα άρθρα 15 της οδηγίας 2000/43 και 17 της οδηγίας 2000/78 επιβάλλουν απλώς στα κράτη μέλη τη θέσπιση κανόνων επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση παραβάσεως των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή των ως άνω οδηγιών, αναφέροντας συναφώς ότι οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες με την παράβαση και αποτρεπτικές, καθώς και ότι μπορούν να περιλαμβάνουν την καταβολή αποζημιώσεως. Συνεπώς, για τα διάφορα ειδικότερα μέτρα που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης δυσχερώς μπορεί να θεωρηθεί, όταν πρόκειται να εφαρμοστούν σε καταστάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ως άνω διατάξεων, ότι παραπέμπουν σε έννοιες που περιλαμβάνονται σε αυτές τις διατάξεις ή ότι εναρμονίζονται προς λύσεις που έχουν γίνει δεκτές από αυτές των οποίων πρέπει να εξασφαλιστεί η ομοιόμορφη ερμηνεία, ανεξάρτητα από τις συνθήκες υπό τις οποίες εφαρμόζονται.

46 Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι, εν προκειμένω, με τα προδικαστικά ερωτήματα δεν επιζητείται τόσο η ερμηνεία του ουσιαστικού περιεχομένου των άρθρων 15 της οδηγίας 2000/43 και 17 της οδηγίας 2000/78, όσο η διευκρίνιση του ζητήματος εάν η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης αποκλείει την εφαρμογή εθνικού κανόνα συνταγματικής ισχύος, όπως έχει ερμηνευθεί από το συνταγματικό δικαστήριο του συγκεκριμένου κράτους μέλους, ο οποίος επιβάλλει, σε περίπτωση μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, να μένει ανεφάρμοστος εθνικός κανόνας ο οποίος, μεταξύ άλλων, μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο τις ως άνω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ή να ερμηνεύεται ο ως άνω κανόνας κατά τρόπο ερχόμενο σε αντίθεση προς τις διατάξεις αυτές όταν η συγκεκριμένη περίπτωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους.

47 Συναφώς, καίτοι η ανάγκη εξασφαλίσεως ομοιόμορφης ερμηνείας των κανόνων του δικαίου της Ένωσης μπορεί, όπως έχει υπομνηστεί προηγουμένως, να δικαιολογήσει την επέκταση της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου σε ό,τι αφορά την ερμηνεία του περιεχομένου τέτοιων κανόνων, περιλαμβανομένης της περιπτώσεως στην οποία αυτοί θα ήταν απλώς έμμεσα εφαρμοστέοι σε μία δεδομένη περίπτωση, βάσει σχετικής παραπομπής κανόνα του εθνικού δικαίου, η ως άνω σκέψη δεν θα μπορούσε,

αντιθέτως, να επιβάλει, διότι άλλως θα εθίγετο η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της, την αναγνώριση υπεροχής στον ως άνω κανόνα του δικαίου της Ένωσης επί των εσωτερικών κανόνων συνταγματικής ισχύος η οποία θα επέβαλε, σε μία τέτοια περίπτωση, την μη τήρηση του ως άνω κανόνα του εθνικού δικαίου ή της ερμηνείας του.

48 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι τα ερωτήματα που τέθηκαν από το Curtea de apel Bacău, τα οποία δεν έχουν ως σκοπό να επιβεβαιώσουν εάν περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 15 της οδηγίας 2000/43 και 17 της οδηγίας 2000/78 αλλά εκλαμβάνουν ως δεδομένο ότι τούτο συμβαίνει προκειμένου να ζητηθεί ερμηνεία από το Δικαστήριο, καίτοι οι ως άνω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν μπορούν προδήλως να εφαρμοστούν, ούτε ευθέως ούτε εμμέσως, στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, πρέπει να κριθούν απαράδεκτα.

Επί των δικαστικών εξόδων

49 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Curtea de Apel Bacău (Ρουμανία) είναι απαράδεκτη.

(υπογραφές)